

Vergaderjaar 1993–1994

22 614

Invoering van een nieuwe Algemene Bijstandswet (Invoeringswet herinrichting Algemene Bijstandswet)

Nr. 7

EINDVERSLAG

Vastgesteld 15 juni 1994

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de nota van wijziging had de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ nog de behoefte enkele opmerkingen te maken en vragen te stellen. Onder het voorbehoud dat deze tijdig zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling genoegzaam voorbereid.

Algemeen

De leden van de fracties van PvdA, CDA, VVD, Groen Links en SGP hebben met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord en nota van wijziging.

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat de nota van wijziging vanwege de ingrijpende wijzigingen in het wetsvoorstel tot Herinrichting Algemene Bijstandswet erg omvangrijk is geworden. Zij gaan er overigens van uit dat met de voorliggende nota de wijzigingen worden verwerkt uit beide nota's van wijziging Herinrichting Algemene Bijstandswet.

De complexiteit van de wijzigingen dwingt tot een zorgvuldige voorlichting aan zowel gemeenten als aan bijstandsgerechtigden. Zijn met de VNG afspraken gemaakt over de vraag wie daarvoor verantwoordelijk is? Deze leden gaan ervan uit dat hiermee rekening is gehouden bij de raming van de invoeringskosten.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de invoering van de heringerichte Algemene Bijstandswet (ABW) een ingrijpend proces is, waarbij uiteraard zorgvuldigheid geboden is uit een oogpunt van de belangen van de cliënt, maar waarbij ook werkers de gelegenheid moeten krijgen zich voor te bereiden op de uitvoering. Deze leden roepen nog maar eens in herinnering dat de ABW speciaal wordt herzien om de wet beter uitvoerbaar en beter controleerbaar te maken en misbruik en oneigenlijk gebruik tot een minimum terug te brengen.

De leden van de VVD-fractie wensen zich te beperken tot de vraag, die zij ook gesteld hebben bij het wetsvoorstel «Herinrichting van de

¹ Samenstelling:

Leden: Buurmeijer (PvdA), Groenman (D66), Wolters (CDA), Linschoten (VVD), M. Kamp (VVD), Doelman-Pel (CDA), voorzitter, Biesheuvel (CDA), Vliegenthart (PvdA), Van Middelkoop (GPV), Schimmel (D66), Rosenmöller (GroenLinks), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Van Hoof (VVD), Boogaard (AOV), Noorman-den Uyl (PvdA), Vreeman (PvdA), Adelmund (PvdA), Dankers (CDA), Giskes (D66), Marijnissen (SP), Essers (VVD), Van der Stoep (VVD), Van Dijke (RPF), Bakker (D66).

Plv. leden: Dijkzwaag (PvdA), Scheltema-de Nie (D66), G. H. Terpstra (CDA), Dijkstal (VVD), Hoogervorst (VVD), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Heerma (CDA), Melkert (PvdA), Van der Vlies (SGP), Fermina (D66), Rabbae (GroenLinks), Van der Ploeg (PvdA), De Jong (CDA), Cherribi (VVD), Nijpels-Hezemans (AOV), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Apostoulou (PvdA), Boers-Wijnberg (CDA), Van Rooy (CDA), Vacature Centrumdemocraten, M. de Vries (VVD), Cornielje (VVD), Leerkes (U55+), Ybema (D66).

Algemene Bijstandswet», n.l. wat de gevolgen voor dit wetsvoorstel zijn van het feit, dat de VNG van het eerder met het kabinet overeengekomen akkoord afstand heeft genomen.

Invoerings- en overgangsrecht

De regering veronderstelt dat de wet van kracht zal worden op 1 oktober 1994. Is dat tijdstip technisch gezien haalbaar, zo vragen de leden van de fractie van de PvdA? Zijn de berichten juist dat hierover geen overeenstemming is met de VNG?

Kan, zo vragen deze leden, meer informatie worden verstrekt over de «innovatieve projecten van gemeenten» waarvoor een bedrag van 4 miljoen beschikbaar wordt gesteld?

Wordt ook gedacht aan de mogelijkheid om de gemeenten naast circulaires ook bijbehorende software-pakketten ter beschikking te stellen?

De aan het woord zijnde leden merken op dat in de nota van wijziging wordt voorgesteld de onderzoeken naar het arbeidsmarktperspectief van uitkeringsgerechtigden af te ronden in een periode van 3 jaar. Gaat het om ongeveer 250 000 personen?

Welk overleg heeft daarover reeds plaatsgehad met het CBA en de RBA's? Met welk resultaat? Zijn voor de onderzoekskosten de nodige gelden gereserveerd?

Gedurende de drie jaren van de overgangsperiode «zullen de ontwikkelingen, ook in financiële zin, zorgvuldig worden geëvalueerd en gemonitord», zo stelt de regering. Wat is daarbij de vraagstelling, zo vragen de leden van de fractie van de PvdA?

De leden van de SGP-fractie nemen met tevredenheid kennis van het feit dat de vergoeding van de invoeringskosten van f 25 miljoen wordt verhoogd naar f 50 miljoen. Zij hebben altijd al twijfels gehad bij de toereikendheid van eerstgenoemd bedrag, twijfels die bij de verdere verfijning die in de Algemene Bijstandswet is aangebracht, alleen maar zijn toegenomen.

Het lijkt de leden van de SGP-fractie een rechtvaardige zaak, dat de verandering in hoogte van uitkering voor iedereen gelijktijdig ingaat, ongeacht het tijdstip van herbeoordeling.

Voor «bestaande gevallen» wier uitkering door de invoering van de nieuwe Algemene Bijstandswet gewijzigd zal worden geldt een overgangsperiode van één jaar. De leden van de fractie van Groen Links achten het denkbaar dat een dergelijke termijn niet redelijk is in die situaties waarin de uitkering zeer aanzienlijk zal worden gewijzigd. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij samenwonende bloedverwanten in de tweede graad. Het is mogelijk dat een bijstandsgerechtigde zijn gehele uitkering kwijtraakt door de wijzigingen die de regering nu ten aanzien van deze bloedverwanten voorstelt. Deze leden menen dat een dergelijke drastische wijziging een soepeler overgangsregime rechtvaardigt. Heeft de regering bij de vormgeving van het overgangsrecht rekening gehouden met de zeer drastische gevolgen voor bloedverwanten in de tweede graad en is zij bereid een soepeler overgangsrecht voor deze groep te overwegen?

Een tweede vraag is bij de leden van de fractie van Groen Links gerezen naar aanleiding van de mogelijkheid dat toepassing van de nieuwe ABW in bepaalde gevallen kan leiden tot een hogere uitkering. Dit kan met name het geval zijn bij de huidige categorie woningdelers. Kunnen de

gemeenten in die gevallen besluiten de wijzigingen eerder door te voeren dan na de overgangperiode van één jaar?

Verrekening van inkomsten, zo stelt de regering, zal moeten geschieden op basis van de nieuwe Algemene Bijstandswet.

De leden van de fractie van de PvdA vragen hier een verduidelijking. Veronderstel dat iemand bij inwerkingtreding van de nieuwe Algemene Bijstandswet reeds een uitkering heeft en enkele vrijgelaten inkomsten. Vervalt die vrijlating dan volledig op het moment dat de herbeoordeling heeft plaatsgevonden en een nieuwe beschikking is verstuurd? Of vindt de verlaging van de uitkering plaats 12 maanden na inwerkingtreding van de nieuwe wet?

De leden van de SGP-fractie kunnen instemmen met de verlenging van de herbeoordelingsperiode van negen maanden naar één jaar en zijn van mening dat gemeenten deze verlenging werkelijk nodig hebben gezien het vele werk dat op hen afkomt.

Uitvoeringsaspecten

De leden van de SGP-fractie hebben vragen bij de gekozen voorbereidingstermijn. Zij kunnen nog niet geheel inzien dat drie maanden voldoende zou zijn, als zij letten op al de werkzaamheden die door gemeenten verricht moeten worden: het ontwikkelen van gemeentelijk beleid en richtlijnen, het aanpassen van de uitvoering en de organisatie, het intensiveren van fraudebestrijding, enz. Ligt het niet in de rede om bij een verlenging van de herbeoordelingsperiode ook de voorbereidingstermijn te verlengen?

De totstandkoming van het beleidsplan, de herbeoordeling van alle uitkeringsgerechtigden en het maken van een op de persoon toegesneden plan, vragen om een juiste toepassing en toerusting in samenwerking met de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. Zo vragen de leden van de CDA-fractie of de «veranderingsorganisatie» die behulpzaam is bij de invoering en uitwerking, wil komen tot centrale sturing van de organisatieverandering of dat de Gemeentelijke Sociale Diensten ook los daarvan kunnen komen tot een eigen systeem. Hoewel een eigen systeem past bij een decentrale verantwoordelijkheid, is de keerzijde dat dergelijke eigen systemen moeilijker te raadplegen zijn en dat overdracht van dossiers daardoor bemoeilijkt kan worden. Deze leden gaan er wel vanuit dat gemeenten nauw betrokken zijn bij het proces en zo mogelijk voor de veranderingen de meeste verantwoordelijkheid dragen.

Voorts constateren de aan het woord zijnde leden dat uit de Invoeringswet blijkt dat ten aanzien van een aantal uit te voeren functies, nadere regels kunnen worden gesteld. Zij gaan er vanuit dat daarmee zeer terughoudend wordt omgegaan, teneinde de decentrale verantwoordelijkheid zo veel mogelijk kans van slagen te geven. De leden van de CDA-fractie achten het voorstelbaar dat nadere regels noodzakelijk blijken te zijn, wanneer de samenwerking tussen Gemeentelijke Sociale Diensten en Arbeidsvoorziening niet goed verloopt.

De ABW wordt in gezamenlijke verantwoordelijkheid van rijk en gemeenten uitgevoerd, maar, zo vragen de leden van de CDA-fractie, wordt er vanuit gegaan dat de gemeenten in eigen beheer de ABW uitvoeren? Is het ook denkbaar dat de uitvoering regionaal zal plaatsnemen of voor een deel of geheel wordt uitbesteed aan een particuliere organisatie? Uit de tekst van de Invoeringswet kunnen deze leden niet goed opmaken of de Arbeidsvoorzieningsorganisatie al direct bij de intake betrokken is.

Noodzakelijke aanpassing IOAW en IOAZ

Nu de bijstandsnormen worden gewijzigd is aanpassing nodig van de IOAW en de IOAZ, waar deze wetten verwijzen naar die bijstandsnormen. De regering stelt voor de bruto-grondslagen bij ministerieel besluit vast te stellen. De leden van de fractie van de PvdA gaan ervan uit dat deze grondslagen de ontwikkelingen van het sociaal minimum steeds volledig en direct zullen volgen.

Financiële gevolgen

De voetnoot bij tabel 1 (Toelichting bij de nota van wijziging, paragraaf 5) vermeldt dat van de totale extra invoeringskosten bij begroting 1992 reeds 20 mln aan het Gemeentefonds is toegevoegd. Was dat, zo luidt de vraag van de leden van de fractie van de PvdA, een éénmalige toevoeging? Is dit bedrag door gemeenten gereserveerd voor de dekking van de extra invoeringskosten?

De voorzitter van de commissie,
Doelman-Pel

De griffier van de commissie,
Pe